УДК 655.0025:658.1

Р. М. МАШТАЛІР, Н. Е. ФЕДОСЕНКО

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ РЕДАКЦІЙНО-ПОЛІГРАФІЧНОГО ПРОЦЕСУ ВИПУСКУ МІСЦЕВИХ ГАЗЕТ

Першорядне значення серед засобів розповсюдження масової політичної та ідеологічної інформації і пропаганди належить газетним виданням, які займають ведуче місце в радянській періодичній пресі.

В нових умовах господарювання пріоритетною є проблема прибутковості газетного виробництва, що насамперед стосується редакцій та друкарень місцевої поліграфії, значна кількість яких залишається нерентабельними. З переходом на господарський розрахунок, коли власний прибуток стає основним джерелом самофінансування, вирішується питання про самостійне існування підприємств з низьким рівнем рентабельності і планово-збиткових. Аналіз сучасного стану місцевого друку дав змогу виявити основні причини нерентабельності редакційно-поліграфічного процесу випуску районних та міських газет і запропонувати рекомендації по підвищенню ефективності газетного виробництва місцевої поліграфії. Характеризуючи умови діяльності редакцій та друкарень, необхідно зазначити, що багато з них знаходиться в непристосованих та аварійних приміщеннях. Друкарні з чисельністю персоналу до 20 працюючих становлять 26,7% загальної кількості місцевих друкарень і з чисельністю від 21 до 49 працюючих — 61,2%. Для випуску місцевих газет в основному використовують технологію металевого набору, морально і фізично застаріле устаткування, в редакціях відсутні електронні засоби обробки текстового та ілюстраційного матеріалу.

Районні та міські друкарні призначені головним чином для випуску газетної продукції тиражем 5—10 тис. прим. з періодичністю 3—4 рази в тиждень, тому тривалість процесів виготовлення друкарської форми і друкування газет незначна, що зумовлює використання виробничих потужностей лише на 30%. Для покращення економічних показників місцеві друкарні випускають бланкову, етикетну та інші види продукції [2].

Про низьку ефективність місцевого друку свідчить недостатній рівень оснащеності міських і районних редакцій та друкарень сучасною видавничо-поліграфічною технікою, забезпеченості кваліфікованими кадрами, що призводить до зниження якості оформлення і поліграфічного виконання газет, оперативності випуску видань. Технічне переозброєння районних і міських підприємств відбувається повільними темпами.

Розвиток матеріально-технічної бази поліграфії, використання прогресивної газетної техніки і технології знаходиться в про-

тиріччі з існуючою організаційною структурою місцевого друку. Дослідження показали, що рівень концентрації місцевої поліграфії не відповідає вимогам науково-технічного прогресу в газетному виробництві.

В умовах госпрозрахункових відносин виникає необхідність вдосконалити організаційно-технічний і технологічний рівень місцевого друку з використанням інтенсивних факторів виробництва газетної продукції. Здійснення заходів по впровадженню прогресивної техніки і технології випуску місцевих газет, централізації газетного виробництва і створення базових спеціалізованих друкарень як центрів друку місцевих газет, покращення організаційної і функціональної структури редакцій буде обгрунтуванням підвищення якості поліграфічного виконання та оперативності випуску міських і районних газет відповідно до нових вимог.

Вивчення літературних джерел, які містять вітчизняні та зарубіжні матеріали щодо організації випуску місцевих газет, показало, що є конкретний досвід роботи підприємств з концентрації газетного виробництва в обласних і міжрайонних друкарнях, друкування газет способом офсету, застосування складально-друкарської техніки і фотоскладання, використання засобів зв'язку, внаслідок чого докорінно змінюється редакційно-поліграфічний процес газетного виробництва. До 1995 р. в галузі кількість районних газет, виготовлених способом фотоскладання, становитиме 45% [4].

У результаті досліджень виявлено, що найбільш ефективним є варіант централізації всіх процесів виготовлення газетної продукції на одному підприємстві або створення спеціалізованих друкарень, де будуть зосереджені технологічні процеси формного виробництва та друкування газет. У випадках, коли неможлива повна або часткова централізація випуску місцевих газет, необхідно вдосконалювати організаційно-технічний та технологічний рівень газетного виробництва в районних друкарнях.

Одним з важливих напрямів централізації виготовлення газет є використання фотоскладання та способу офсетного друку в обласних друкарнях з передачею текстових матеріалів з редакції в друкарню каналами зв'язку. Цей варіант випуску місцевих газет дає змогу вирішити такі економічні і соціальні завдання, як забезпечення високої якості друку, економія значної кількості лінотипного сплаву, зниження металомісткості устаткування і трудомісткості робіт, покращення умов праці робітників. Для цього способу централізації виробництва газет можливим є використання комплекту фотоскладального устаткування «Каскад», офсетної техніки, а для транспортування текстових матеріалів — апаратури передачі даних АПД-1200 «Збір». Комплекс редакційних процесів складається з підготовки неповнокодової перфострічки тексту на складально-програмуючому апараті ФПВ-500, виготовлення коректурних відбитків за допомогою апарата ФКО, правка перфострічки на

коректурному пристрої ФК, складання пояснюючої інформації до макетів і кодування її, передача неповнокодової перфострічки каналами зв'язку, транспортування ілюстраційного матеріалу в друкарню. В базовій друкарні виконують фотоскладання тексту на автоматі ФА-500 або ФА-1000, складання крупнокегельних заголовків — на машині Ф-96К. Наступні операції включають виготовлення растрових діапозитивів тексту та ілюстрацій, монтаж газетних полос, виготовлення офсетних форм і друкування тиражу на машинах ПОГ-60 або РО-62 [3]. За цим варіантом організований випуск місцевих газет в ряді областей країни (Ленінградська, Владимирська, Карагандинська, Чернівецька, Житомирська та ін.). До 1991 р. на централізоване виробництво планується перевести 1,5 тис. назв газет, що становить 40% загальної кількості місцевих газет, які випускаються в нашій країні [1].

Враховуючи особливі умови місцевої поліграфії і рівень матеріально-технічного забезпечення підприємств, можливим є варіант концентрації формних і друкарських процесів в міжрайонній або міській друкарні з використанням офсетного друку. Місцеві друкарні або редакції будуть складати текст, робити відбитки газетних полос на прозорому матеріалі і транспортувати разом з ілюстраційними матеріалами в базову друкарню для виконання необхідних операцій офсетного виробництва.

Перспективним є використання складально-друкарської техніки, що може бути встановлена в базовій друкарні або в редакції. Редакції безпосередньо будуть готувати оригінали-макети, які, повністю підготовлені і підписані до друку, транспортуватимуться в базову друкарню для тиражування. Цей спосіб передбачає ліквідацію коркетурного обміну між редакцією і друкарнею, зростання оперативності випуску газет, скорочення тривалості складальних процесів у друкарні.

Прогресивним технічним і технологічним напрямом є впровадження в газетному виробництві лазерної техніки, а саме лазерних гравірувальних автоматів, призначених для виготовлення форм офсетного друку прямим способом безпосередньо з оригіналу-макета. За схемою, яка включає процеси складання на електронній складально-друкарській машині, підготовки оригіналу-макета, виготовлення форм на лазерному гравірувальному автоматі і друкування на офсетних машинах ПОГ-60 або РО-62, передбачається докорінна зміна умов виробництва у міжрайонних та міських друкарнях. Економічний ефект при виготовленні друкарських форм на лазерному гравірувальному автоматі становить близько 8 крб. порівняно з фотомеханічним способом [5].

У випадках, коли відсутня можливість забезпечити централізацію виробництва, що зумовлено територіальною роз'єднаністю підприємств та незадовільним транспортним сполученням, місцеві газети доцільно випускати на базі районної друкарні. Такий варіант випуску газет передбачає виготовлення в друкарні відбитків зі зверстаних газетних полос на прозорому матеріалі,

растрових діапозитивів з репортерських негативів, монтаж газетних полос з текстових та ілюстраційних фотоформ, отримання друкарських офсетних форм і друкування тиражу на офсетних машинах типу «Домінант-725». Значну кількість місцевих редакцій і друкарень, розташованих в окремих віддалених районах (при децентралізованому випуску газет), необхідно забезпечити якісно новим устаткуванням, яке замінить техніку металевого складання, виключить шкідливі операції і відповідатиме таким вимогам, як надійність в роботі, висока продуктивність, компактність та простота обслуговування.

Удосконалення редакційно-поліграфічного процесу випуску міських і районних газет значною мірою залежить від ефективності роботи місцевих редакцій, їх організованої і функціональної структури. Оснащеність сучасною видавничою технікою дасть змогу випускати газети за підготовленим редакцією оригіналом-макетом.

Найбільш ефективним напрямом покращення діяльності місцевих редакцій є створення редакційних відділів при базових друкарнях, в яких централізовано технологічні процеси виготовлення газетної продукції. Незважаючи на перенесення складальних процесів в редакції та використання прогресивної видавничої техніки, що зумовить зростання обсягу редакційних витрат, ефективність удосконалення редакційно-поліграфічного процесу випуску місцевих газет буде досягнута за рахунок покращення якості продукції, економії капіталовкладень, вивільнення робітників, раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів, зростання продуктивності праці.

Основні тенденції сучасного розвитку науково-технічного прогресу у книговиданні і поліграфії полягають в автоматизації редакційно-видавничих процесів та впровадженні електронної і обчислювальної техніки (відеоконтрольних пристроїв, електронних фотоскладальних машин, лазерних прінтерів та персональних комп'ютерів), що забезпечує всі види редакційної обробки рукопису. Поряд з традиційними оригіналами-макетами на перше місце висуваються нематеріальні засоби обробки і доставки інформації. При використанні персональних комп'ютерів текст кодується одноразово, обробляється за допомогою електронної техніки, а в необхідних випадках записується на магнітну стрічку або магнітний диск і передається каналами зв'язку для дальшої переробки. Однак низький рівень оснащення підприємств вітчизняною технікою стримує прогресивний розвиток видавничих та поліграфічних процесів.

Таким чином, розвиток і впровадження сучасної видавничо-поліграфічної техніки, технології фотоскладання з використанням комплекту устаткування «Квант», способу офсетного друку, автоматизації складальних та фоторепродукційних процесів, вдосконалення організаційної структури місцевих редакцій і друкарень дасть змогу підвищити рівень поліграфічного виконання газет, скоротити тривалість їх випуску та збільшити рентабельність газетного виробництва місцевої поліграфії.

1. *Богомолова Е. П.* Районная полиграфия: нужна альтернатива металлическому набору // Полиграфия. 1988. № 4. 2. *Богомолова Е. П.* и др. Районная газета. Пути улучшения качества ее печати и своевременной доставки читателю // Распространение печати. 1985. № 6. 3. Организация централизованного печатания местных газет: Нормат.-техн. документация. М., 1984. 4. Техническая политка отрасли // Полиграфия. 1988. № 4. 5. *Филин В., Битюрина Т.* Лазерная технология изготовления печатных форм // Полиграфия. 1988. № 12.

Стаття надійшла до редколегії 17.03.89